

250. výročie založenia Banskobystrickej diecézy

Pastiersky list pre Banskobystrickú diecézu

Drahí bratia a sestry, veriaci i neveriaci obyvatelia žijúci na území Banskobystrickej diecézy. Srdečne vás všetkých pozdravujem a prihovám sa k vám z príležitosti osláv 250. výročia založenia našej diecézy.

Oprávnené sa môžete opýtať: Čo máme oslavovať? Čo zriadenie diecézy pre nás znamená? V tomto liste sa pokúsim odpovedať na tieto vaše dôležité otázky.

Naša diecéza je územnou čiastkou celosvetovej Katolíckej cirkvi. Hovoriť o význame diecézy, znamená hovoriť o význame Kristovej Cirkvi. Načo je Kristova Cirkev, aké je jej poslanie?

Vlastné poslanie Cirkvi nie je ani politickej, ani hospodárskej, ani sociálnej povahy. Poslanie Kristovej Cirkvi je náboženské (por. konštit. Gaudium et spes 42). Predmetom poslania Cirkvi je dielo spásy, teda pravé ľudské šťastie. Preto sa Cirkev zaujíma a stará o každú ľudskú osobu. Spása, ako pravé ľudské šťastie, zahŕňa v sebe učenie, vedenie a posväcovanie. Ak ľudstvo odvrhne Kristovu Cirkev, dostáva sa do nereálneho, jednostranného a nedostatočného pohľadu na svet (Ján Chryzostom Korec; +2015). A naopak. Ak svet, ak každý jeden človek, prijme Kristovu Cirkev, nadobúda veľké výhody, najmä nasledujúce tri:

- **Žije v životnej pravde, žije v Kristovom svetle.** Spoznanie zmyslu ľudskej existencie nie je možné bez Cirkvi, ktorá dostala múdrosť „zhora“. Cirkev už stáročia vedie ľudstvo po ceste zjavenej večnej pravdy. Cirkev túto podstatnú pravdu o Bohu a o človekovi nehľadá – ona ju vlastní, lebo ju dostala ako Kristovo svetlo. Preto má Cirkev aj právo aj povinnosť učiť, a to záväzne a dôsledne, a tak dávať svetu potrebnú istotu.

- **Žije v spoločenstve.** Sociológia a psychológia zhodne učia, že človek je spoločenský tvor. Božsko-ľudská Cirkev uspokojuje prirodzenú potrebu každého človeka po vzťahoch, v ktorých je skrytá pozornosť a láska. Bežné kamarátstvo, priateľstvo či láska – všetky tieto dobré spoločenstvá, nech by boli akokoľvek dokonale rozvinuté a prežívané, nenahradia Cirkev, lebo sú v porovnaní s ňou čiastkové, obmedzené a neúplné. Osobnú izoláciu a subjektivismus môže prekonať len správny vzťah k Bohu a k blížnemu, ktorý presahuje horizont priestoru a času.

- **Žije novým, nadprirodzeným Kristovým životom.** Cirkev Božou mocou ľudskú osobu vnútorne premieňa, zušľachťuje a posväcuje. Pán Boh jej dáva účasť na svojom blaženom živote, na živote Najsvätejšej Trojice. Dary Cirkvi – milosti a požehnania – obohacujú aj život tejto zeme a siahajú až do večnosti. Pekný a správny vzťah k transcendentnu prekonáva svetský materializmus a túžbu po požívačnosti.

Vyššie spomenutý trojnásobný význam Cirkvi možno vyjadriť aj podrobnejšie. Cirkev je nenahraditeľná: - ako miesto spojenia a komunikácie s pravým Bohom; - ako miesto stálej aktualizácie, čítania a počúvania Písma a „konania Boha“; - ako miesto Božieho univerzalizmu; - ako miesto súžitia s Bohom; - ako miesto ľudskej i božskej solidarity; - ako miesto odporu voči každému zlu; - ako miesto rešpektu voči všetkým; - ako miesto správnej ľudskej komunikácie; - ako miesto ochrany slabých a utláčaných; - ako miesto rodenia, oslavy a rozvíjania každého života; - ako miesto stálosti prirodzeného aj nadprirodzeného dobra.

Drahí bratia a sestry, keď sme si takto v krátkosti opísali význam Cirkvi, a teda aj nášho biskupstva, môžeme si priblížiť aj historický vznik 250 ročnej Banskobystrickej diecézy.

Pri vzniku troch slovenských diecéz, Banskobystrickej, Rožňavskej a Spišskej v jeden deň, 13. marca 1776, zohrala veľkú úlohu cisárovná a kráľovná Mária Terézia (1717-1780). Panovníčka Mária Terézia bola zbožná katolíčka. Bola presvedčená, že ju Prozreteľnosť povolala vládnuť,

aby jej zverené národy priviedla k pozemskému dobru tým, že bude hľadať spoločné blaho všetkých a verne sa bude riadiť vnuknutiami svojho svedomia. Z tohto presvedčenia pramenil jej hlboký duchovný pokoj, životná múdrosť a rozvaha aj uprostred veľkých ťažkostí.

Od polovice 18. storočia existoval solídny návrh na rozdelenie obrovskej Ostrihomskej arcidiecézy, ktorý vypracovali fundovaní učitelia. Návrh prihliadal na duchovné potreby obyvateľstva, aj na solídnu majetkovú základňu, ktorá ostala po zrušení jezuitov – Spoločnosti Ježišovej. Pod vplyvom týchto skutočností sa Mária Terézia rozhodla založiť na Slovensku tri nové biskupstvá. Svoj zámer zverejnila 1. januára 1776. Následne uhorská dvorská kancelária zostavila list, ktorým panovníčka podrobne vysvetlila svoje konanie pápežovi Piovi VI. Hlavným dôvodom jej krokov bola úprimná starostlivosť o duchovný život všetkých poddaných.

Pápež Pius VI., ktorý nastúpil na Petrov stolec len rok predtým a mal neľahké postavenie, zaujal k požiadavkám Márie Terézie blahosklonný postoj a konal pohotovo. Dal naraz vypracovať všetky dekréty na zriadenie troch biskupstiev a dňa 13. marca 1776 ich aj podpísal.

Diecéza Banská Bystrica s biskupským sídlom v slobodnom kráľovskom meste rovnakého mena bola zriadená bulou Regalium Principum. Panovníčka Mária Terézia sa postarala, aby nová diecéza mala dostatočný príjem nielen pre základné fungovanie, ale aj pre svoj budúci rozvoj.

V júni 1776 pápež Pius VI. potvrdil nominácie nových biskupov. Prvým banskobystrickým biskupom sa stal František Berchtold, ktorý 13. októbra 1776 prijal biskupskú vysviacku z rúk novovymenovaného ostrihomskeho arcibiskupa primasa Jozefa Baťaňa v Dóme sv. Martina v Bratislave. Biskup František Berchtold prišiel do Banskej Bystrice 28. októbra 1776. Nasledujúci deň bol slávnostne uvedený do úradu diecézneho biskupa vo farskom Kostole nanebovzatia Panny Márie. Hneď sa premyslene pustil do pastoračnej práce. Zriadil katedrálnu kapitolu, určil bývalý jezuitský Kostol sv. Františka Xaverského za katedrálu a všemožne uľahčoval kňazom ich službu. Tak sa začali písať dejiny našej diecézy...

Veľkosť vykonaného dobra na poli sociálnom a kultúrnom, tiež osvetovom a zdravotníckom môžu opísať objektívni historici. Veľkosť duchovného dobra, táto Cirkvi vlastná práca na spáse duší, sa tak ľahko opísať nedá. Napriek tomu chceme celý tento rok úprimne ďakovať Pánu Bohu, pápežovi Piovi VI. i panovníčke Márii Terézii za našu diecézu.

Terajší Svätý Otec Lev XIV. dňa 1. novembra 2025 slávil na Námestí sv. Petra svätú omšu, pri ktorej vyhlásil svätého Johna Henryho Newmana za učiteľa Cirkvi a zároveň ho ustanovil za spolupatróna učiteľov a pedagógov. Pápež pripomenul známy Newmanov hymnus „Veď ma, vľúdne svetlo“ a zdôraznil, že úlohou opravdivej výchovy je ponúkať toto svetlo tým, ktorí by inak mohli zostať v temnote pesimizmu a strachu. Ako je známe, John Henry Newman bol hlboko vzdelaný anglikán, teológ a filozof, ktorý sa obrátil a vstúpil do Katolíckej cirkvi, kde našiel to pravé a vľúdne svetlo, o ktoré prosil po celý život.

Drahí bratia a sestry, ďakujeme Pánu Bohu svojím postojom, že môžeme žiť v pravom a vľúdnom svetle vteleného Božieho Syna, Ježiša Krista, ktoré nám už stáročia približuje a prináša naše biskupstvo. Nech aj náš pekný kresťanský život odzrkadľuje krásnu tvár Krista a jeho Cirkvi.

V duchu vďačnosti voči Pánu Bohu budeme sláviť svätú omšu dňa 14. marca o 10.00 hod. v Katedrále sv. Františka Xaverského v Banskej Bystrici.

Všetkých vás úprimne pozdravujem a zo srdca žehnám

Mons. Marián Chovanec, banskobystrický biskup

Tento PL treba prečítať pri všetkých svätých omšiach v nedeľu 8. marca 2026 namiesto homílie.